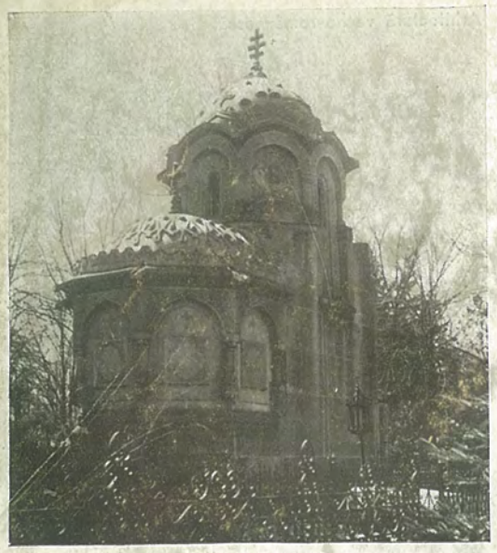

Cavoul Cazzavillan. Bellu.

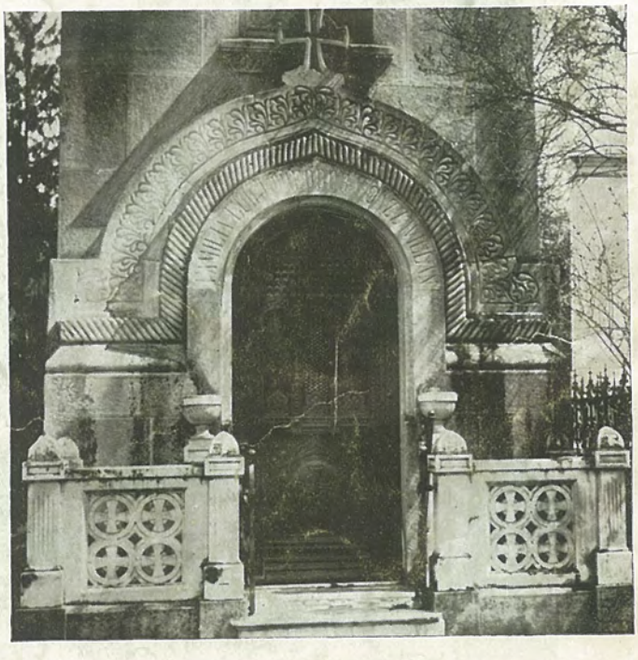
DANIEL POPESCU

Arhitectul CLAVEL

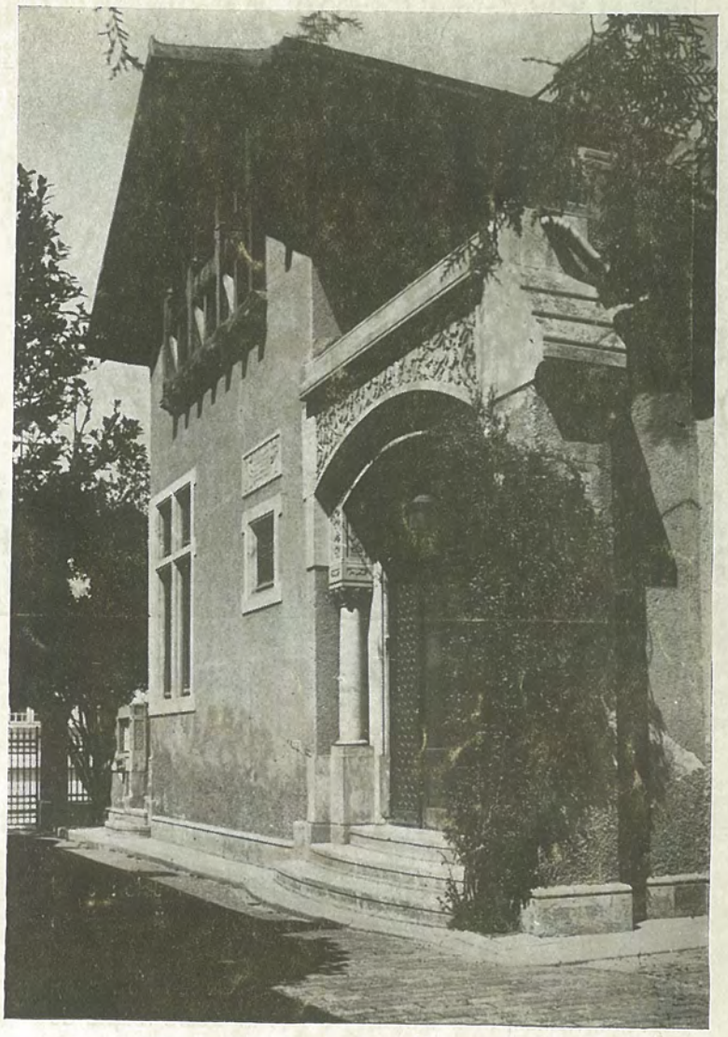
In anul 1877 se năștea la Iași Alexandru Clavel, unul dintre cei mai înzestrați reprezentanți ai arhitecturei noastre moderne. E poate interesant să cunoaștem că tatăl său, profesor de meserie, era francez, iar mama englezoaică. Adolescent, zămislind în sine germeni de artă, pleacă singur la București în căutarea unor rosturi firești. Remarcat ca bun desenator în birourile technice ale Primăriei Capitalei, este trimis de un binevoitor generos să studieze arhitectura la München, vestitul centru de artă al Germaniei de altădată. Către sfârșitul studiilor este nevoit să se reîntoarcă'n țară, fără „diplomă" însă. Intr'adevăr binefăcătorul său moare pe neașteptate și nu mai are cine să-l sprijine. Lipsit de „titlu" el va cunoaște amărăciunea de a nu putea semna totdeauna propriile lucrări. In București va lucra câtva timp fie în birourile de studii ale lui Lecomte de Nouy sau Galléron fie sub ochii exigenți și îndrumători ai lui Mincu. Dacă primii doi l'au întrebuințat pe Clavel pentru darul desenului, ultimul l-a prețuit pentru spontaneitatea și ingeniozitatea soluțiilor arhitecturale ce propunea. Ca mai toți părtașii mișcării noastre artistice și literare din preajma penultimului război, Clavel a frecventat și el boema cafenea Kübler, unde desigur va fi legat acele prietenii semnificative (pe lângă latura lor umană) pentru frământările și drumurile artei noastre contemporane.

Cavoul Stolojan. Bellu.

Cavoul Cazzavillan. Bellu. Detaliu.

Casa F. Stork. București.

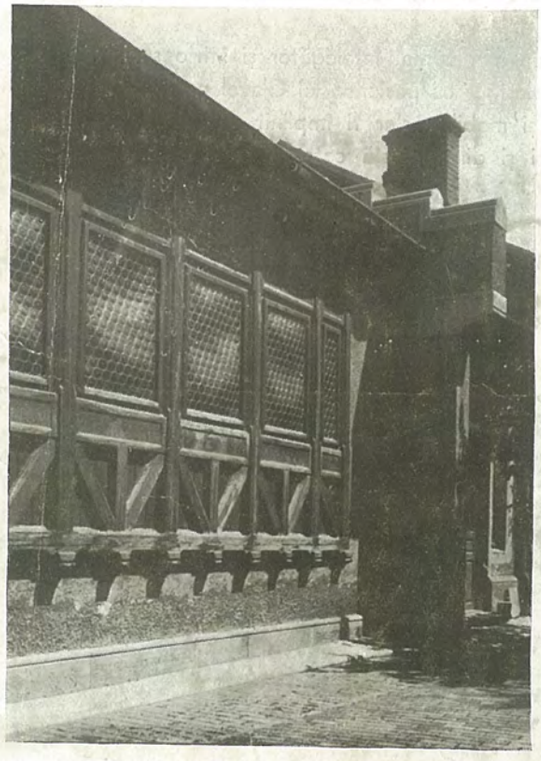
A fost amic intim al D-lui O. Spaethe, sculptorul, l-a apreciat pe gravorul Gabriel Popescu, s'a apropiat de Paciurea colaborând, dar l'a iubit pe Lukian, „zugravul" și omul.

A colindat țara pentru a-i cunoaște vechile monumente de arhitectură bisericească și civilă, ceeace îndreptățea Comisiunea Monumentelor Istorice să aștepte dela el un studiu după ruinele înecate în bălării ale fostei curți brâncovenești dela Potlogi [1]). Dar l'au robit entuziasmat mai cu seamă formele de artă țărănească, dela casa albă cu stâlpi, sveltă și proporționată, dela crestăturile în lemn până la țesături și ceramică, unde naivitatea și abstracția motivelor ornamentale fuzionează în contradicție aparentă.

Lucrează, în timp, relativ puțin, între 1900 și 1916, când moare de ftizie într'un sanatoriu din București, câteva luni abia după Lukian. Activitatea lui, fulgerătoare și luminoasă, se desfășoară deci în plină epocă semănătoristă, când după lupte și polemice răsunătoare, cauza „stilului românesc" biruia, cel puțin pe plan sentimental dacă nu și estetic.

Intuitiv, personal și lipsit de orice dogmatism, Clavel s'a ținut de-o parte în lupta amintită dar a lăsat în urmă-i unele lucrări ce se impun cercetătorului tocmai printr'o viziune originală a stilului național.

[1]) A. Lăpedatu : Bulet. C. M. I. 1908, pag. 47—48.

Casa F. Stork. București. Atelierul.

Dar din ce constă opera lui Alexandru Clavel ?

Urmând logica înfăptuirii arhitecturale, o putem împărți în următoarele categorii : a) desene, aquarele, proecte ; b) clădiri (case particulare, conace, instituții publice, mausolee); c) decorație interioară (zugrăveli, mobilier, tâmple).

a) Finețea și transparența aquarelelor (a cultivat genul), precizia și sensul decorativ al desenelor ne desvăluesc sensibilitatea artistului plastic. Marca postală jubiliară (1906) semnată de Clavel și executată în gravură „taille-douce" nu reprezintă doar o valoare filatelică oarecare. Imaginație, simț al compoziției, stilizare se'mbină cu măsura în această lucrare semnificativă. Ca inspirație, această marcă, ne evocă miniaturile călugărilor noștri din veacurile de eflorescență a vieții monahale.

b) In opera clădită a lui Clavel se vădesc cele două însușiri ce fac din el un arhitect de seamă : înțelegerea justă a problemelor specifice arhitecturei (satisfacerea și armonizarea exigențelor utilului cu legile frumosului, natura materialelor de construcție, încadrarea în peisaj, etc.) și un puternic instinct de artă.

In virtutea aceluiași simț artistic Clavel se va inspira în operele sale, nu din „modele" reprezentând momente de împlinire, de apogeu ale marilor epoci, modele pe care apoi să le repete, ci din faze de tranziție și din forme inițiale ale

Casa Gabriel Popescu
jud. Dâmbovița

istoriei arhitecturei. Ca orice creator el caută sugestia vie, încărcată de posibilități.

Principale, două au fost isvoarele inspirației sale : stilul romanic și arta pământului românesc (arta țărănească în deosebi).

In cele 12 Palate de Poștă (Târgoviște, Curtea de Argeș, Craiova, Roman, etc.) Clavel a făcut o încercare reușită de chemare la viață nouă a arhitecturei muntenești cu înrâuririle ei sârbești și dalmatine. A folosit la această categorie de clădiri, ca material de construcție, cărămida roșie aparentă și piatra albă. Pentru armonie cromatică el a 'nțeles să planteze în jurul acestor zidiri pâlcuri de brazi. Plafoanele sunt adesea de lemn, crestat sau zugrăvit.

Tema Culei și a Conacului l-a ispitit și pe Clavel, dar mai puțin decât pe alți contemporani (Casele : Porojan, Târgoviște și N. Săveanu, București).

Dintre realizările funerare menționăm crucea lui Mihai Viteazul, dela Călugăreni (lucrată în colaborare cu sculptorul Spaethe) și cele două cavouri, Cazzavillan și Stolojan, din cimitirul Bellu.

In deosebi mausoleul Stolojenilor, rezultat din conlucrarea cu Paciurea, se impune prin sobrietate și prin sentimentul copleșitor al morții, sugerat de viziunea în piatră a arhitectului și somnul ascetic al Maicii Domnului, lucrare de pătrundere turburătoare și simțire bizantină a marelui sculptor.

Clavel însă a excelat când a putut folosi nestânjenit întregul randament estetic al lemnului și elasticitatea acestui material, de construcție în soluții îndrăznețe. A realizat astfel : casele Stork și Stoenescu în București, atelierul lui Gabriel Popescu și conacul lui Vlahuță la țară. Pridvoarele aeriene și crestătura lemnăriei sunt caracteristicile acestei serii de lucrări.

Intr'un mediu mai înțelegător și într'o societate mai rafinată desigur că pasiunea lui Clavel pentru decorație interioară și mobilier s'ar fi împlinit. Au rămas totuși câteva realizări și din această categorie : mobilierul Palatului de

Casă în Bud. L. Catargiu. Detaliu.

Târgoviște
Palatul Poștelor

Justiție din Focșani și tâmpla Bisericii „Sf. Nicolae" din Calafat. In aceste lucrări înțelegerea și entuziasmul pentru arta populară — „isvor de energie vie, în care crestătura în lemn reprezintă forma cea mai arhaică [2])" — sunt exclusive. Faptul a fost relevat și reproșat [3]). Dar obiecția cronicarului din 1908 subliniază tocmai nota distinctivă a viziunii artistice a lui Clavel. Opera sa sprintenă, aeriană și spiritualizată rămâne un moment în istoria arhitecturei noastre contemporane. Iar cazul acestui occidental prin descendență, care s'a știut scutura, de povara unei arte prodigioase și savante (de care-i aminteau mereu și hereditatea și formația sa) căutând desfătarea frustă în savoarea rustică a unei arte începătoare — rămâne o problemă interesantă de psihologie artistică.

[2]) G. M. Cantacuzino : Isvoare și Popasuri, pag. 83.
[3]) Spiridon Antonescu : O tâmplă de Biserică, Viața Românească, 1908, pag. 100.

Casă în Bud. L. Catargiu
București.

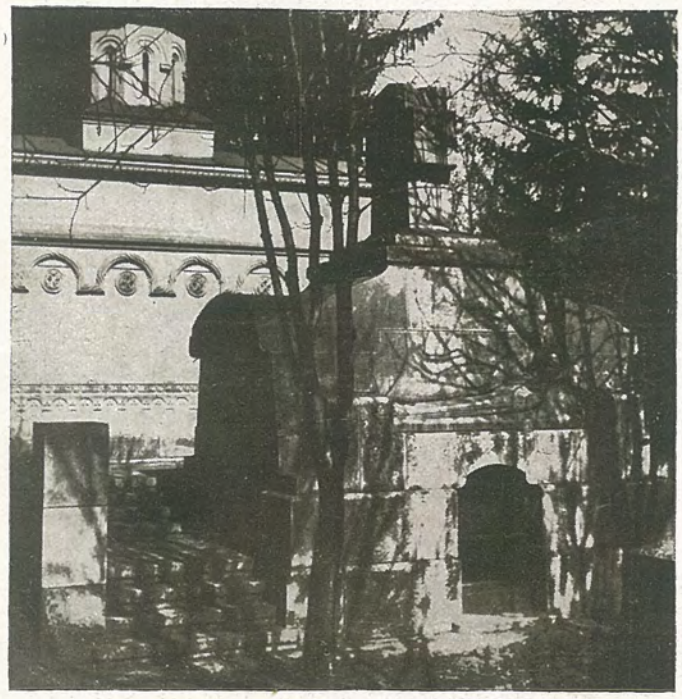
Marcă poștală comemorativă.
Desenul de Clavel.

Fotografiile de Ing. Gabriel Popescu.

A. Clavel

1877—1916

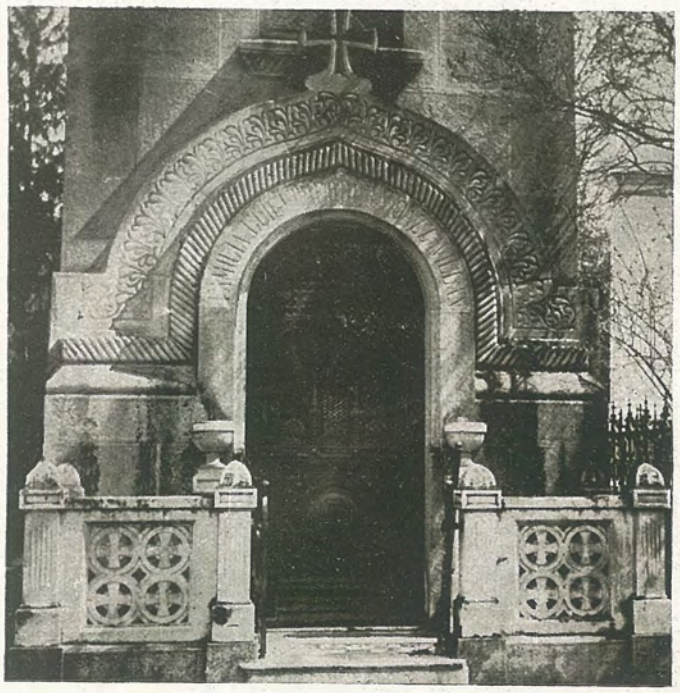
Cavoul Stolojan, Bellu.

A studiat, fără a termina însă școala, la München. Venit în țară a continuat ucenicia în atelierul lui Galeron autorul Ateneului Român.

A lucrat multă vreme ca desenator la arhitectul Magni, de la care a deprins maniera acuarelistică, și punerea direct în perspectivă, pe care o folosea așa de mult în studiile sale.

Magni a avut de altfel mare influență asupra personalității artistice a lui Clavel, mai ales latura decorativă, pentru care avea o foarte mare aplicație. Pornit pe linia lui Magni, a căutat să folosească cât mai mult elementele artei decorative populare, cu ajutorul cărora a izbutit să dea un caracter personal lucrărilor sale de acest gen. La acest rezultat a putut ajunge mai ales grație culturei, pe care și-o însușise, începând-o subt conducerea tatălui său profesor particular de limba franceză și continuată ca autodidact.

Ceea ce face meritul lui Clavel este că fără disciplina unui învățământ complet și ordonat, a izbutit totuși să dea lucrări remarcabile.

Cavoul Cazzavillan.

Detaliu.

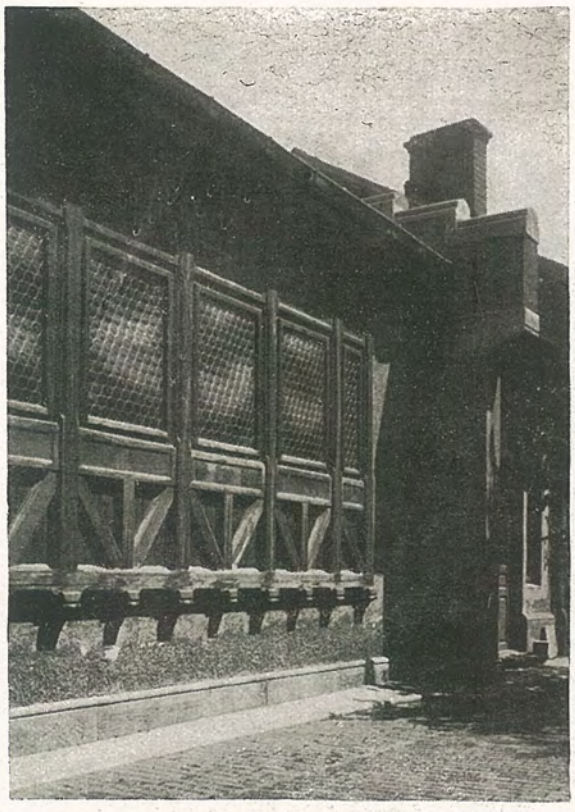
Cavoul Cazavilan.

Marcă jubiliară, desenată de Clavel.

Casă în Str. Eroului.

Casa F. Storck.

Atelierul.

Casa F. Storck.

Arh. A. CLAVEL.

Palatul Poștelor, Târgoviște.

Casa Gabriel Popescu,
Dâmbovița.